

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ**

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Кафедра політичних технологій

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД**

**«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

Кафедра політичних наук і права

**НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ**

Кафедра політології, права та філософії

**ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

# **ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ**

**IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**22 лютого 2023 р.**

**м. Полтава**

**УДК 32**  
**П 50**

***Редакційна колегія:***

**Шаравара Тамара**, проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії;

**Сизоненко Наталія**, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент;

**Ільченко Алла**, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних, доцент;

**Макарець Світлана**, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

**Помаз Юлія**, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

**Приходько Сергій**, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат політичних наук, доцент;

**Токуєва Наталія**, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук.

*Затверджено до розповсюдження в мережі Інтернет вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол №8 від 24.02.2023 р.).*

**УДК 32**      **Політичні трансформації сучасного суспільства** : зб. матеріалів IV  
**П 50**        Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 лютого 2023 р.). Полтава :  
ПДАУ, 2023. 281 с.

До збірника ввійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, здобувачів вищої освіти, подані до організаційного комітету IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Політичні трансформації сучасного суспільства».

На основі міждисциплінарного підходу розглянуто кардинальні суспільно-політичні зрушення на глобальному та локальному рівнях, проаналізовано соціально-економічні, культурні, освітні, правові, безпекові аспекти модернізації політичної системи.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, тих, хто цікавиться проблемами політичного життя в Україні та за кордоном.

*Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).*

© ПДАУ, 2023

© Автори статей, 2023

## ЗМІСТ

# ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ: ДИНАМІКА ЗМІН

<b>Андрєєва Ольга</b> ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНІ МЕДІА: НА ПРИКЛАДІ BREXIT-2016	11
<b>Барановський Фелікс</b> УКРАЇНА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ШАНС НА ПРИСКОРЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ	15
<b>Гончаренко Наталія</b> ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО – НЕОБХІДНА УМОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	18
<b>Зан Михайло</b> МІЖ ЛОКАЛ-ПАТРІОТИЗМОМ ТА ЕТНОСЕПАРАТИЗМОМ: CASE STUDY ПІДКАРПАТСЬКОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ	23
<b>Кушнір Тарас</b> МАРКЕТОЛОГІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО РИНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	27
<b>Личковська Марина</b> ПОЛІТИЧНИЙ РИЗИК В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО- ПОЛІТИЧНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН	29
<b>Макарець Світлана</b> ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО КВОТУВАННЯ НА ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК У ПАРЛАМЕНТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	31
<b>Назарчук Олександр</b> СОЦІАЛІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ В ПОЛІТИЧНИЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТУ (2017–2022 РР.)	35
<b>Науменко Ольга</b> ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	38
<b>Некряч Анастасія</b> ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	42

**Ніколенко Юрій**  
ЗАКОНОДАВЧЕ КОНСТРУЮВАННЯ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ ЯК  
ОСНОВНА ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБОРЧОЇ  
ІНЖЕНЕРІЇ 51

**Приходько Сергій**  
УКРАЇНСЬКА ДЕМОКРАТІЯ У КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНИХ  
ТРАНСФОРМАЦІЙ 55

**Скрипченко Валерія**  
ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ  
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ШВЕЦІЇ 59

## **ПОЛІТИЧНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

**Ільченко Алла**  
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ  
СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ 64

**Півнева Любов**  
МЕДІА ЯК ФАКТОР РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО  
ЗНАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ 68

**Токуєва Наталія**  
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ  
ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 71

**Шейко Сергій, Мазур Даниїл**  
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ – ЗАГАЛЬНА ОСНОВА ВИРІШЕННЯ  
ДИЛЕМИ «ВЛАДА – ОСВІТА» В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ  
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ 74

## **ЦІНІСНО-СВІТОГЛЯДНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

**Бульбенюк Світлана**  
ПОПУЛІЗМ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ ЗА УМОВ  
ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ 80

**Дурман Олена, Грицак Ростислав**  
ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ  
СТАТУСУ ТИМЧАСОВО ЗАХОПЛЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ  
ТЕРИТОРІЙ 84

## ПОЛТИЧНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

### НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

**Ільченко Алла,**  
кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін  
Полтавського державного аграрного університету  
м. Полтава, Україна  
[alla.ilchenko@pdaa.edu.ua](mailto:alla.ilchenko@pdaa.edu.ua)  
<https://orcid.org/0000-0003-1862-3639>

Нині, у зв'язку з військовою агресією РФ проти України, на психіку людей впливають надсильні стресори, які негативно відбиваються на якості життєдіяльності українського народу. Тому важливим питанням сьогодення постає: розвиток у людей навичок подолання можливих негативних наслідків від пережитої, що травмує психіку, складної ситуації, формування у них стресостійкості для поліпшення життєдіяльності в умовах воєнного часу.

Проблеми стійкості особистості активно досліджуються сучасними науковцями: Я. Амінева (емоційні стійкість), В. Казібекова (ресурсність особистості під час життєвих труднощів), В. Корольчук (стійкість особистості до дії стресогенних чинників), В. Крайнюк (психологія стресостійкості), Л. Сердюк, О. Купреєва (підвищення життєстійкості), Д. Швець (психічна стійкість в екстремальних ситуаціях), ін.

Аналіз наукової літератури показав, що поняття «стійкість особистості» має кілька тлумачень. Так, стійкість – це комплексна системна характеристика особистості, що виражається шляхом об'єднання її рівня життя та діяльності; це здатність людини витримувати значні фізичні та психічні навантаження, долати втому, зберігати впевненість у собі в умовах нестабільності.

Поняття «стійкість» використовується у різних сферах життєдіяльності людини: для опису особливостей розвитку, формування і становлення особистості, різних проявів її поведінки і діяльності, для характеристики

психічних станів, емоційно-вольової сфери тощо. Відповідно, зустрічаються такі термінологічні сполуки: стійкість людини, стійкість поведінки, стійкість (професійної) діяльності, стійкість до навантажень, нервово-психічна стійкість, емоційно-вольова стійкість, моральна стійкість, життєстійкість, стресостійкість та інші. Вони є взаємопов'язаними, тому поняття «стійкість особистості» має інтегральний характер [3, с. 226].

Професор В. Корольчук визначив стресогенні чинники, що впливають на стійкість особистості.

До тих, які сприяють стресостійкості він відносить: 1) досвід розв'язання подібних проблем у минулому і позитивний прогноз на майбутнє; 2) схвалення діяльності з боку соціального оточення; 3) індивідуально-психологічні особливості (високий рівень емоційної стабільності, вольової саморегуляції, активність, впевненість у собі); 4) задоволення професійною діяльністю; 5) позитивний емоційний фон (як успішність досягнення мети); 6) наявність функціональних можливостей [2, с. 158]. Негативними чинниками визначені: 1) емоційно-когнітивні (недостатній рівень необхідної інформації, негативний прогноз ситуації, почуття безпорадності перед проблемою (ситуацією); 2) надмірний вплив стресогенних, психогенних чи фізичних чинників, що підвищують адаптаційні можливості людини; 3) велика тривалість стресогенного впливу, що призводить до виснаження адаптивних можливостей організму; 4) індивідуально-психологічні особливості: низький рівень емоційної стабільності, врівноваженості, високий рівень невротизації, подразливості, особистісної та ситуативної тривожності [2, с. 159].

Науковець зауважує, що стійкість особистості до дії стресогенних чинників залежить від таких характеристик як: інтенсивність і тривалість стресової події; окремих стрес або кумуляція стресових подій; обсяг змін, що спричиняє стресова подія і витрати на нове пристосування; передбачуваність та ймовірність настання (впевненість/невпевненість у стресовій події і часі її настання) події та пов'язана з цим можливість превентивного пристосування до неї і підготовки до подолання; новизна стресової події та ступінь інформованості

про неї; двозначність стресової події або неоднозначність її визначеності; контрольованість стресової події [2].

Психологічна стійкість особистості в умовах воєнного часу – це здатність людини чинити якісний опір негативним зовнішнім впливам, а також швидко відновлюватися після стресових ситуацій, життєвих криз для подальшого успішного розвитку в обставинах, які швидко змінюються. Отже, для формування психологічної стійкості важливим є вміння людини швидко відновлювати власні психологічні ресурси.

На думку В. Казібекової, психологічні ресурси особистості в процесі подолання складних життєвих ситуацій – це ті життєві опори людини, що дозволяють їй забезпечувати основні потреби, а саме: 1) виживання, 2) фізичний комфорт, 3) безпека, 4) залученість у соціум, 5) повага з боку соціуму, 6) самореалізація у соціумі тощо [1, с. 126]. Вони мають індивідуальні особливості й рівень їх сформованості визначається: особистісними якостями людини, життєвими обставинами та цілями, сприйняттям травмуючої ситуації, вмінням долати життєві кризи й актуалізуватися за необхідності для вирішення тих чи інших завдань.

Психологічна стійкість не є усталеною характеристикою особистості, на неї можна впливати, її потрібно розвивати як навичку. Для врегулювання психологічного стану і формування стійкості у здобувачів вищої освіти в процесі навчання в університетах в умовах війни важливим є систематичне проведення профілактичних занять як представниками психологічних служб закладів вищої освіти, так і науково-педагогічними працівниками в процесі викладання навчальних дисциплін.

Сучасні психологи-практики та педагоги пропонують такі заходи:

- 1) психодіагностика (спостереження, бесіда, тестування);
- 2) тренінги з розвитку психічних процесів (мислення, пам'яті, уваги, спостережливості, зосередженості);
- 3) психофізичні тренінги з подолання перешкод (ускладнення, полоса перешкод, лабіринти);

4) тренінги з використанням елементів несподіванки, дефіциту часу (морально-психологічна смуга);

5) тренінги з освоєння ситуацій, пов'язаних зі сприйняттям складних ситуацій;

6) навчання основам аутогенного тренування та самодопомоги;

7) тренінги самонавіювання, самопереконання, настрою;

8) СОПТ – ситуативно-образне психорегулююче тренування (уявне перерахування учнем/здобувачем необхідних індивідуально-ціннісних якостей та ситуацій, які йому вдалося вирішити);

9) бесіди, дискусії на актуальні питання сьогодення [3].

Як показує практика, доцільність таких занять, тренінгів, заходів зумовлюється існуванням психологічної закономірності: людина, яка неодноразово потрапляла у непередбачувані умови і впоралася з ними, має більше шансів вийти зі складної життєвої ситуації, ніж та, яка ніколи в них не потрапляла.

### Джерела та література

1. Казібекова В. Ф. Психологічні ресурси особистості: філософсько-психологічний зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. Т. 1, № 2. С. 120–127.
2. Корольчук В. Психологічні детермінанти стійкості особистості до дії стресогенних факторів. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14, ч. 1. С. 152–161.
3. Швець Д. В. Психічна стійкість працівника поліції як основа готовності до службової діяльності в екстремальних ситуаціях. *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті проф. С. П. Бочарової (м. Харків, 30 берез. 2017 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. Справ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. акад. пед. наук України; Консультативна місія Європейського Союзу в Україні. Харків : ХНУВС, 2017. С. 226–229.